

Allan Seppänen

LT
ylilääkäri
Hus tehostettu
osastohoito ja
oikeuspsykiatria

Hannu Lauerma

LT
työelämäprofessori ja
dosentti, Turun yliopisto
asiantuntijaylilääkäri,
Psykiatrinen vankisairaala
ylilääkäri, Tyksin
oikeuspsykiatria

Tehohoitoon löytyy lisää paikkoja – entä psykiatriaan?

Olemme seuranneet tyytyväisinä ja hieman yllättyneinäkin STM:n päätöksentekokykyä tehohoitokapasiteetin lisäämisessä (1).

Etenkin Hus-alueella koronaepidemian alun vaikeassa vaiheessa tehohoitokapasiteetti oli täyttyä. Paikkoja lisättiin, ja huhtikuun 2020 puolivälissä niitä oli enimmillään 481 (2). Käyttöön niistä joutui kuitenkin tuolloin vain 42 prosenttia.

Tätä vertailukohtaa vasten päättäminen oikeuspsykiatrian ja psykiatrian, erityisesti vaativan psykoosikuntoutuksen, paikoista näyttää hyvin erilaiselta.

Esimerkiksi Husin 120-paikkaisen tehostetun osastohoidon ja oikeuspsykiatrian yksikön käyttöaste on ollut vuosia noin 100 prosenttia.

Niuvanniemen ja Vanhan Vaasan sairaaloissa käyttöaste on ollut viime vuosina 93–96 prosenttia (3,4). Ne vastaavat lähes kaikista Husin ulkopuolisista oikeuspsykiatrisista laitospaikoista.

Psykiatrinen vankisairaala on tarkoitettu vankeinhoidon akuuttisairaalaksi. Siellä joudutaan nyt hoitamaan kroonisesti psykoottisia tutkintavankeja kohtuuttoman pitkään odotamassa kuntouttavaa ja progressiivista hoitoa tarjoavaa sairaalaa.

Kansainvälisten laatusuosituksen mukaan psykiatrisen yksikön käyttöaste tulisi yleisesti olla 85 prosenttia (5). Korkeampi käyttöaste johtaa jopa useiden kuukausien hoito- ja mielentilatutkimusjonoihin. Seurauksena on myös väkivallan lisääntyminen (6) ja henkilöstön palaminen loppuun (7).

Erityistason oikeuspsykiatrisissa yksiköissä käyttöastetavoite voi olla korkeampi (8). Tämä edellyttää kuitenkin yleispsykiatriseen palvelujärjestelmään nykyistä enemmän kuntoutuskapasiteettia, jotta hoitoketju ei tukkeudu.

Vaikka psykiatrian sairaalapaikkapula ei liity koronapandemiaan, alamme on toiminut jo vuosia pandemiaa muistuttavissa oloissa kysynnän ja tarjonnan epäsuhdassa.

Suomessa sairaalapaikkojen määrä on laskenut vuodesta 2009 enemmän kuin missään muussa OECD-maassa, yli 50 prosenttia. Merkittävä osa oli psykiatrisia paikkoja (9).

”Kaikki osastot joutuvat ottamaan potilaita ylipaikoille, pahimmillaan jopa patjapaikoille – näihin on pakko varautua jo alkavan viikonlopun aikana. Pulaa voi tulla myös eristystiloista”, on ainakin Husissa tutuksi tullut ohje psykiatrian päivystäjille.

Erityistason oikeuspsykiatrinen ja tehostettu osastokuntoutuskapasiteetti on Suomessa kuta kuinkin täyttynyt.

Peräänkuulutamme päätöksenteolta vastavaa sitoutumista STM:n ja sairaanhoitopiirien laatuun sekä yhdenvertaisuutta korostaviin arvoihin, kuin mitä tehohoitokapasiteetin lisäämisessä on tehty.

Samaa sitoutumista yksiköidemme henkilökunta osoittaa toiminnassaan joka päivä. •

SIDONNAISUDET

Allan Seppänen: Luennointi- ja asiantuntijalausuntopalkkioita: AaltoEE, Belgian hallitus

Hannu Lauerma: Luennointi- ja asiantuntijalausuntopalkkioita: Ammatilliset opettajat ry, Into Kustannus Oy, Polisiammattikorkeakoulu, Tehy ry, Alma Media Oy, Hengitysliitto ry, Boehringer-Ingelheim, Solo Health Oy, Essote, Pohjois-Pohjanmaan shp, Varsinais-Suomen shp, Lääkäriseura Duodecim, Kustannus Oy Duodecim, WSOY, Suomen Lääkäriliitto, Aito-Media Oy, Eduhub Oy, A-Lehdet, TS-yhtymä, Tieteellinen Hypnoosi ry, Who Cares ry, Aalto University Education, Yleisradio Oy, Moskito-Television, Varangi Oy, Oy H. Lundbeck Ab, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, OP Osuuskunta, Helsingin Kamari Oy, Sote-Edu Koulutus, Etelä-Karjalan kesäyliopisto, Tuomioistuinlaitos, Fortum Power and Heat, Globex Information Oy, Laitilan kaupunki, E-S sosiaali- ja terveyspalvelut, Helsingin yliopisto, WSOY.

KIRJALLISUUTTA

- 1 Keränen T. Testauskapasiteettia nostetaan, tehohoitopaikat tuplataan. Lääkärilehti. Ajankohtaista. 20.3.2020.
- 2 Kattainen S, Kiiski O, Bendel S, Jokinen J, Reinikainen M, Varpula T. Koronaviruspandemiaan liittynyt tehohoidon tarve ja hoitotulokset Suomessa kevään ja kesän 2020 aikana. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 2021;137(4):375–382.
- 3 Toimintakertomus 2020. Vanhan Vaasan sairaala. <https://www.vvs.fi/wp-content/uploads/2021/11/Allekirjoitettu-Vanhan-Vaasan-sairaalan-toimintakertomus-2020.pdf>
- 4 Toimintakertomus 2020. Niuvanniemen sairaala. <https://www.niiva.fi/wp-content/uploads/2021/02/toimintakertomus-2020.pdf>
- 5 Royal College of Psychiatrists. Do the right thing: how to judge a good ward. Ten standards for adult in-patient mental healthcare. Occasional Paper OP79. 2011.
- 6 Ng B, Kumar S, Ranclaud M, Robinson E. Ward crowding and incidents of violence on an acute psychiatric inpatient unit. *Psychiatr Serv*. 2001 Apr;52(4):521–5. doi: 10.1176/appi.ps.52.4.521. PMID: 11274500.
- 7 Virtanen M, Batty GD, Pentti J, ym. Patient overcrowding in hospital wards as a predictor of diagnosis-specific mental disorders among staff: a 2-year prospective cohort study. *J Clin Psychiatry*. 2010 Oct;71(10):1308–12. doi: 10.4088/JCP.09m05238blu. Epub 2010 May 4. PMID: 20492841.
- 8 Kennedy H. Models of care in forensic psychiatry. *BJPsych Advances*. 2021.
- 9 OECD. Health at a Glance 2021: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris. 2021. <https://doi.org/10.1787/ae3016b9-en>.

Keskustelua-palstalla julkaistavien kirjoitusten enimmäispituus on 2 500 merkkiä. Toimitus lyhentää kirjoituksia tarvittaessa. Palstalle tarkoitetut kirjoitukset lähetetään osoitteeseen laakarilehti@laakarilehti.fi Verkossa voi keskustella osoitteessa www.laakarilehti.fi